

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	159
Land:	Pakistan
Kilde:	Landeinfo
Titel:	Pakistan
Udgivet:	14. maj 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	12. september 2008

Pakistan

Sist endret: 14.05.2008

Islamsk republikk

Hovedstad: Islamabad

Innbyggere: 164,7 millioner (2008 estimat)

Religion: Islam

Språk: Urdu, punjabi, sindi, pashto, baloch, engelsk (off. eng., urdu og pashto)

Bakgrunn for dagens situasjon

Pakistan (Islami Jamhuriya-e Pakistan/Islamic Republic of Pakistan) ligger mellom Iran, Afghanistan, Kina og India med kyst mot det arabiske hav. Pakistan har pr. 2008 verdens sjette største befolkning.

Pakistan er en føderal republikk inndelt i fire provinser, Baluchistan, Sindh, North West Frontier Province, og Punjab, som styres av presidentutpekte guvernører. I tillegg til et eget hovedstadsområde, er stammeområder i nord og vest føderalt administrert (Federally Administered Tribal Areas (FATA)). Pakistan og India strides om et område i Jammu og Kashmir, og Pakistan administrerer en del av det omstridte området selv om det formelt ikke er en del av landet.

Presidenten er statsoverhode og formelt øverstkommanderende for de væpnede styrker og velges av senatet, provinsforsamlingene og parlamentet som består av folkevalgte. Den pakistanske grunnloven av 1973 har blitt endret en rekke ganger. Siste gang ved Seventeenth Amendment som ble vedtatt i 2003 og innebar en betydelig styrking av presidentembetet i forhold til regjeringen, nasjonal- og provinsforsamlinger.

Etniske grupper og sosial struktur

Punjabi-talende punjaber er den største etniske gruppen i Pakistan. Sindher utgjør ca. 10 % av befolkningen. De er hovedsakelig bosatt i Sindh-provinsen sør i landet og snakker sindhi. Både punjabi og sindhi er indoariske språk.

Pashtunere utgjør omkring 10 % av befolkningen og er overveiende hjemmehørende i den nordvestlige grenseprovinsen (North-West Frontier Province). Flertallet av den noe mindre gruppen av baloch, ca. 10 millioner, er lokalisert i Balochistan-provinsen i øst mot grensen til Iran og Afghanistan. Både pashto og baloch tilhører den persiske språkfamilien. I tillegg består den pakistanske befolkningen av en rekke mindre grupper, som mohajirer, iranere, hazaraer, bengalere, afghanere og seraikere.

Urdu er offisielt språk i Pakistan, men er morsmål for mindre enn 10 % av befolkningen. Urdu er et indoarisk språk. Engelsk benyttes hovedsakelig av øvre middelklasse og innen forvaltningen.

Uavhengig av etnisk gruppe er storfamilien den sentrale enheten i den sosiale strukturen i Pakistan. Storfamilien omfattes normalt av tre, fire generasjoner med foreldre, gifte sønner med sine familier, samt ugifte sønner og døtre. Den utvidede storfamilien med familie-overhode, dennes brødre, sønner og fettere med familie er også vanlig i enkelte områder.

Ekteskap er som regel arrangerte og anses som en allianse mellom familier og ikke en kontrakt mellom individer. Ekteskap inngås ofte innen slekten.

Religion

Islam er statsreligion og fundamentet for opprettelsen av staten Pakistan i 1947. Religion spiller en viktig rolle, både innen politikk, samfunnsliv og i befolkningens hverdagsliv generelt. Majoriteten av muslimene er sunnier, mens ca. 20 % er shiaer. Blant shiaene er en betydelig andel ismaili.

Størrelsen på ahmadiyahbefolkningen, som offisielt ikke anses som muslimer, er usikker. Ahmadiyanene har boikottet folketellinger og valg siden 1980-tallet. Menigheten utgjør antagelig mellom to og tre prosent av totalbefolkningen. Majoriteten er hjemmehørende i Punjab- og Sindh-provinsene. Det finnes også andre religiøse minoriteter som kristne, hinduer, buddhister, sikher og bahaier i Pakistan.

Opprettelsen av staten Pakistan

Ideen om en egen stat for muslimer innenfor det indiske imperiet oppstod på 1930-tallet. All-India Muslim League, ledet av Muhammad Ali Jinnah, fremsatte på 1940-tallet kravet om opprettelse av en muslimsk stat. Navnet Pakistan betyr de rene eller rettroendes land.

Ved oppløsningen av imperiet i 1947, ble to stater gitt selvstendig status: India og Pakistan. Pakistan ble splittet i en

vestlig og en østlig del, atskilt av indisk territorium. I tiden etter uavhengigheten flyktet store befolkningsgrupper begge veier over de nye grensene. Det antas at flere hundre tusen mistet livet i masseflukten.

Da imperiet ble avviklet valgte den hinduistiske maharajaen i det muslimskdominerte Kashmir å slutte seg til India. Maharajaens valg og omstendigheter rundt dette utviklet seg raskt til konflikt mellom India og Pakistan om kontrollen over Kashmir. Det hersket krigstilstand mellom landene i det første året etter imperieoppløsningen, og Kashmir-spørsmålet var grunnen til en ny militær konflikt i 1965. I 1972 ble det oppnådd enighet om en delelinje, Simla-avtalen, men det er fremdeles uenighet mellom partene om hvor grensen går.

Pakistans forhold til India er i dag bedre på lenge, selv om dialogen mellom landene har stagnert noe. Vold utført både av indiske sikkerhetsyrker og separatister fører daglig til tap av menneskeliv i Kashmir.

Ul-Haq tar makten

Pakistans politiske historie er preget av store spenninger og konflikter. Først og fremst mellom demokratiske institusjoner og militære makthavere, men også mellom president og partiene/ folkeforsamlingene. Den første nasjonalforsamlingen var ikke i stand til å vedta en ny grunnlov og ble oppløst etter sju år.

Grunnloven som ble vedtatt av nasjonalforsamlingen i 1956 var kontroversiell, og allerede i 1958 ble den suspendert og nasjonalforsamlingen oppløst. Militær unntakstilstand ble innført og øverstkommanderende for hæren, general Ayub Khan, overtok. Han utnevnte seg senere til president. Presidentembetet ble betydelig styrket ved grunnlovsendringer i 1962.

I 1969 ble Ayub Khan etterfulgt av en ny general, Agha Muhammad Yahya Khan, etter omfattende politisk uro og demonstrasjoner.

Ved valget til nasjonalforsamling i 1970 fikk selvstendighetspartiet Awami League flertall i Øst Pakistan, mens Zulifar Ali Bhuttos Pakistans People's Party (PPP) fikk flertall i vest. Brutte forhandlinger om en regjeringskonstellasjon og økte krav om selvstendighet, borgerkrig og indisk invasjon i Øst-Pakistan, kulminerte med at den østlige delen erklærte seg som uavhengig stat i 1971 under navnet Bangladesh.

I Pakistan overtok Zulifiquar Ali Bhutto som president. I 1973 ble han statsminister under en ny grunnlov som reduserte presidentembetets makt og gav landet et parlamentarisk system. Etter uro og anklager om valgfusk ble Bhutto avsatt ved et kupp i 1977 og general Zia ul-Haq overtok makten. I 1979 ble Bhutto henrettet etter å ha blitt dømt for mordet på en politisk opposisjonist.

Islams rolle i samfunnet styrkes

Zia ul-Haqs militærstyre varte fram til 1988. Sentrale utviklingstrekk under hans ledelse var økt fokus på islams rolle i samfunnet, marginalisering av de politiske partiene og styrking av presidentembetet. Selv om sharia formelt ikke ble introdusert før i 1991, ble lovverk, institusjoner og samfunnsliv forsøkt brakt i overensstemmelse med islamsk lære. Økonomiske institusjoner ble lagt om etter islamsk forbilde, alkohol og spill ble forbudt, og straffemetoder som pisking og amputasjoner, ble introdusert. Ul-Haq introduserte også lovverk som åpnet for urettmessige rettslige prosesser mot representanter for religiøse minoriteter.

Under ul-Haq ble de militæres innflytelse på politiske beslutninger styrket på bekostning av politiske partier og demokratiske prosesser. De væpnede styrkene framstod som en sterk forsvarer av islam og det religiøse grunnlaget for staten. Det ble etablert forbindelses-linjer fra ledende militære til ortodokse, militante og fundamentalistiske grupperinger.

I august 1988 omkom ul-Haq i en flyulykke. Etter en høyesterettsbeslutning ble det avholdt valg. Etter valget dannet Benazir Bhutto, som hadde returnert til Pakistan fra eksil og overtatt ledelsen av PPP etter sin fars død, en koalisjonsregjering. Bhuttos første regjering ble avsatt allerede i 1990.

Musharraf tar makten

Det kommende tiåret ble preget av vedvarende politisk strid mellom Benazir Bhuttos PPP og det andre av de to største politiske partiene Pakistan Muslim League (PML), ledet av Nawaz Sharif. Landet ble gjenstand for skiftende, svake regjeringer, alvorlige korrupsjonssaker og konflikter mellom regjering og president.

1990-tallet ble i tillegg til oppblussing av omfattende politisk uro og vold i Sindh-provinsen, preget av religiøs vold. I første rekke mellom shia- og sunnimuslimer. Bhutto ble avskjediget i 1996 og etter valget våren 1997, ble Nawaz Sharif igjen statsminister. Sharif oppnådde stor popularitet i mai 1998, da hans regjering iverksatte atomprøvesprengninger som en nokså umiddelbar respons på indiske prøvesprengninger.

I Sharifs siste periode ble statsministerens makt utvidet på bekostning av presidentembetet. I 1997 ble både presidenten og lederen for høyesterett avsatt. I oktober 1998 ble general Pervez Musharraf innsatt som øverstkommanderende for hæren. Allerede det påfølgende året ble han forsøkt avsatt mens han var i utlandet. Med assistanse fra militære styrker klarte imidlertid Musharraf å returnere og gjennomførte umiddelbart et militærkupp. Sharif ble avsatt og fengslet, parlamentet ble oppløst og det ble innført unntakslovgivning. De internasjonale reaksjonene på atomprøvesprengningene i 1998 og kuppet i 1999, medførte både isolasjon og økonomiske sanksjoner som førte Pakistan inn i økonomiske problemer.

Både Bhutto og Sharif har blitt straffeforfulgt. Bhutto er dømt for korrupsjon, mens Sharif er dømt for blant annet flykapring og terrorisme. Begge har vært i eksil inntil de returnerte til hjemlandet i 2007.

"Kampen mot terror"

Pakistans internasjonale rolle endret seg betydelig i etterkant av terrorangrepene i New York 11. september 2001. Pakistan hadde i en årrekke støttet Taliban, blant annet gjennom den militære etterretningsorganisasjonen Inter Services Intelligence (ISI). Etter 11. september ble Pakistan involvert i USAs "War on Terror" og sanksjonene ble erstattet av både økonomisk og politisk støtte. En rekke al-Qaida- og Taliban-tilhengere ble arrestert, og store militær-styrker ble satt til å vokte grensen til Afghanistan. Pakistan tillot amerikanske militære angrep mot antatte skjulesteder for al-Qaida på pakistansk side av grensen.

Musharraf iverksatte en kampanje rettet mot antatte fundamentalistiske islamske miljøer og forbød en rekke grupper og organisasjoner. Han signaliserte også vilje til å reformere de religiøse skolene (madrassas). Skolene er generelt svært konservative og mange antas å ha koplinger til miljøer som støtter eller er tilknyttet al-Qaida og Taliban. Pakistan har imidlertid blitt anklaget for å gjøre for lite for å kontrollere og bekjempe islamister og nettverket av religiøse skoler, og for ikke å ha en klar politikk ovenfor grupper som er involvert i terror i Afghanistan og Kashmir.

Det har blitt hevdet at Musharraf-regimets samarbeid med konservative/religiøse politiske krefter, har medført at det ikke er gjennomført effektive tiltak mot de miljøer som, fra baser i Pakistan, er involvert i den militære konflikten i Afghanistan. Siden starten av USAs krigføring i Afghanistan, har mer enn 70 000 pakistanske soldater blitt stasjonert i grenseområdene mot Afghanistan, mange av dem i stammeområdene på pakistansk side. Samtidig har pakistanske myndigheters manglende kontroll over områdene vært et tilbakevendende tema.

Etter pålegg fra høyesterett ble det gjennomført parlamentsvalg i 2002 og utnevnelsen av Musharraf som president ble bekreftet gjennom en tvilsom folkeavstemning. Gjennom opp-rettelsen av et nasjonalt sikkerhetsråd, innskrenkninger i retten til å drive politisk virksomhet og valgseieren til det Musharraf-vennlige partiet PML-Q ved parlamentsvalget, styrket Musharraf sin maktbase ytterligere. Snarere enn å holde et løfte om å fratre stillingen som hærsjef, sørget Musharraf for at det i 2004 ble innført lovgivning som gav presidenten rett til å fortsette å være hærsjef frem til 2007.

Innføring av unntakstilstand og drapet på Benazir Bhutto

Nasjonal- og provinsforsamlingene valgte i oktober 2007 Musharraf til president for en ny fem-årsperiode. Spørsmålet om legitimiteten av gjenvalget av Musharraf mens han fremdeles var hærsjef, ble brakt inn for høyesterett. Mange anså sannsynligheten som stor for at høyesterett ville kjenne presidentutnevnelsen lovstridig. I november 2007 ble det innført unntakslovgivning. Grunnloven ble suspendert og erstattet av en Provisional Constitutional Order (PCO).

Hovedbegrunnelsen for innføringen av unntakstilstanden som suspenderte sentrale grunnleggende rettigheter, var at aktiviteten til militante grupper og terrorisme truet nasjonenes sikkerhet og stabilitet. Samtlige høyesterettsdommere som ikke var villige til å avlegge ed under PCO, ble avsatt. Umiddelbart etter at unntakstilstanden ble innført, ble høyesterett beleiret og flere hundre ledende dommere, advokater, opposisjonspolitikere, fag-foreningsledere og menneskerettighetsforkjempere ble arrestert. Sentrale høyprofilerte politikere, eksempelvis Benazir Bhutto som hadde returnert til hjemlandet i oktober 2007, ble forhindret i sitt politiske virke. Bhutto ble satt i husarrest ved to anledninger i tilknytning til annonserte PPP-markeringer. I løpet av de første ukene etter introduksjonen av PCO ble flere tusen arrestert i hele Pakistan.

Nawaz Sharif returnerte til hjemlandet i slutten av november 2008 etter syv år i eksil. Etter betydelig press, bl.a. fra USA, fratrådte Musharaff stillingen som hærsjef den 28. november 2007. Den påfølgende dagen ble han tatt i ed som president for sin andre periode, og erklærte umiddelbart at unntakstilstanden ville opphøre 16. desember 2007. Den ble opphevet en dag tidligere.

Benazir Bhutto ble drept under et valgarrangement i Rawalpindi i slutten av desember 2007. Bhutto-familiens sentrale posisjon i PPP ble bekreftet kort tid etter drapet. Da ble det annon-sert at hennes 19 år gamle sønn, Bilawal Bhutto, er partiet nye leder. Enkemannen, Asif Ali Zardari, vil lede partiet frem til Bilawal er ferdig med studiene i England.

Etter å ha blitt utsatt, ble valg til nasjonal- og provinsforsamlingene avholdt i februar 2008. Selv om det ble rapportert om voldelige episoder og fremsatt påstander om valgfusk, gikk valgene relativt rolig for seg. EUs observatører konkluderte imidlertid med at valgprosessen i sin helhet, ikke tilfredstilte internasjonale standarder for demokratiske valg. Valgene ble et nederlag for president Musharaff og PML-Q, og den forrige regjeringskoalisjonen gikk kraftig tilbake. De to største opposisjonspartiene, PPP og PML-N, ble valgets store vinnere og oppnådde majoriteten av setene i nasjonalforsamlingen.

En koalisjonsregjering bestående av PPP, PML-N, Awami National Party (ANP) og Jamiat-Ulema-e-Islam-F (JUI-F) ble dannet i mars 2008. Regjeringen ledes av statsminister Yusuf Raza Gilani, som har signalisert at han ønsker å redusere presidentens makt og styrke regjeringens. Regjeringen har også lovet å gjeninnsette høyesterettsdommerne som ble avsatt under unntakstilstanden.

Sikkerhet og menneskerettigheter

Det følgende er en kort gjennomgang av enkelte forhold og aspekter ved menneskerettighets- og sikkerhetssituasjonen i Pakistan som har relevans og betydning for utlendingsforvalt-ningens behandling av utlendingssaker fra Pakistan.

Det hersker relativt bred enighet om at den generelle menneskerettighetssituasjonen i Pakistan er langt fra tilfredsstillende og preget av omfangsrike og alvorlige brudd. Situasjonen forverret seg ytterligere i 2007 ved innføring av

unntakstilstand som innebar suspensjon av flere grunnleggende rettigheter. I sin årlige rapport om menneskerettighetene i Pakistan for 2007 uttrykker US Department of State at forverringen primært hadde sin bakgrunn i innføringen av unntakstilstanden. Under unntakstilstandsperioden som varte i 42 dager, ble over 6000 advokater, dommere, politikere og representanter for det sivile samfunn arrestert.

Flere forhold medvirker til et negativt menneskerettighetsbilde. Det pakistanske samfunn preges av en labil sikkerhetssituasjon, manglende rettssikkerhet, uberegnelig maktutøvelse, generelt høyt voldsnivå, bestikkelses- og korrupsjonskultur, veletablerte føydale strukturer og fattigdom, i tillegg til manglende tiltak for sikring av sosiale og økonomiske rettigheter og mot diskriminering.

Nasjonalforsamlingen har til behandling et forslag om etablering av en nasjonal institusjon for menneskerettigheter. Den er ennå ikke etablert og det er reist tvil om den eventuelt vil bli opp-rettet iht. internasjonal standarder.

Omfanget av alvorlige overgrep som utenomrettslige drap, voldtekt, tortur og forsvinninger, er stort. I den ovennevnte rapporten fra US State Department påpekes det at lokalt politi kan operere på selvstendig basis. I løpet av 2007 var det en markant økning i drap i forbindelse med sammenstøt ved arrestasjoner (såkalte "encounters").

Menneskerettighetsorganisasjoner rapporterte om ca. 190 slike tilfeller i 2006. Human Rights Commission Pakistan (HRCP) hevder at over 200 mennesker, bare i Punjab-provinsen, ble drept i slike "sammenstøt" frem til november 2007. Drap i politiets varetekt rapporteres også, men det er vanskelig å fastslå det nøyaktige omfang. HRCP meldte om rundt 60 slike drap i løpet av 2007.

Flere kilder hevder at etterretningstjenesten og paramilitære grupper står bak drap og bruker tortur mot mistenkte anholdt i saker av politisk eller sikkerhetsmessig karakter.

Politisk motiverte forsvinninger er et betydelig problem. Gode tall er ikke tilgjengelig, men HRCP anslår at rundt 600 personer er savnet bare i Balochistan og at mange av disse er frihetsberøvet av myndighetene. Den avsatte høyesterett la press på myndighetene med krav om løslatelse eller fremstilling for retten. Enkelte har blitt løslatt eller fremstilt for retten som følge av dette. I februar 2007 anmodet også senatets menneskerettighetskomité myndighetene om å fremstille alle ikke-registrerte fengslede for retten.

En rekke kilder omtaler fengselsforholdene i Pakistan som kritikkverdige. Ifølge HRCP sitter over 95 000 personer fengslet. Den offisielle fengselskapasiteten er på ca. 40 000 plasser. Mange som har sonet ferdig sin fengselsstraff forblir også fengslet, fordi de ikke har midler til å betale idømte bøter eller kompensasjon (diyat).

På verdensbasis rangerer Pakistan blant de land som dømmer flest til døden. Nærmere 30 forbrytelser kan medføre dødsstraff. Et betydelig antall fanger sitter i dødsceller i pakistanske fengsler. Enkelte dødsdømte venter på ankebehandling i 10-15 år på grunn av sendrektig behandling og et sterkt belastet rettssystem. International Committee of the Red Cross (ICRC) fikk i 2007 adgang til inspeksjon av pakistanske fengsler.

Religiøs sekterisk vold mellom sunnier og shiaer

Siden 1980-tallet har omfanget av såkalt sekterisk vold økt i Pakistan. Antallet drepte har vært stigende. I tillegg til andre alvorlige overgrep, antas over 4000, i løpet av de siste 20 år, å ha blitt drept i forbindelse med voldshandlinger utført av både shiaer og sunnier. Konflikten mellom de to retningene har vært mest alvorlig i Punjab-provinsen og i landets økonomiske hovedstad, Karachi, i Sindh-provinsen. Både den islamske revolusjonen i Iran i 1979, Zia ul-Haqs politikk med økt vekt på sunni-islam og konflikten i Afghanistan, har bidratt til det tiltagende konfliktnivået mellom sunnier og shiaer.

Etter at Pakistan ble involvert i kampen mot terror, har myndighetene ved flere anledninger nedlagt forbud mot en rekke av de organisasjonene som antas å være ansvarlig for volden. I mange tilfeller har ikke dette medført annet enn at gruppene har oppstått under nye navn og arresterte ledere har blitt løslatt etter kortere anholdelser. Pakistan har fra flere hold blitt beskyldt for ikke å ha reell vilje til å ta et oppgjør med de religiøse kreftene som er ansvarlig for den sekteriske volden.

Tilgangen på nøyaktig informasjon om sekterisk vold mellom shia- og sunnimuslimer er dårlig. Mye tyder imidlertid på at over 500 mennesker ble drept som følge av denne typen vold i løpet av 2007.

Ahmadiyaene og den kristne minoriteten har også blitt alvorlig rammet av den sekteriske volden.

Religiøse minoriteter

Pakistans grunnlov slår fast religionsfrihet og retten til bevaring og etablering av religiøse institusjoner, uavhengig av religion. Det hersker bred enighet om at Pakistans religiøse minoriteter ikke kan utøve sin religion i tråd med dette. Det er først og fremst den kristne minoriteten og representanter for ahmadiyaene som utsettes for diskriminering og ulike former for - ofte grov - trakassering. Urettmessige rettslige prosesser mot representanter for disse to minoritetene initieres oftest av lokale religiøse miljøer eller personer som støttes av slike.

Den religiøse bevegelsen av ahmadiyaer ble dannet i 1889 i indisk Punjab. Ahmadiyaene anser seg selv som muslimer, men betrakter Hezrat Mirza Gulam Ahmad (1835-1908) som den siste profet. De fleste ahmadiyaene kom til Pakistan etter oppløsningen av det britiske imperiet i 1947, og majoriteten er i dag bosatt i Punjab- og Sind-provinsene. Ahmadiyaene hevder selv å ha spilt en sentral rolle i forbindelse med opprettelsen av staten Pakistan og relativt sett mange ahmadiyaer etablerte seg i innflytelsesrike posisjoner i det pakistanske samfunnet. Sammenliknet med andre

religiøse minoriteter i Pakistan er ahmadiyaene godt organisert.

Allerede på 1950-tallet involverte sterke religiøse krefter seg med sikte på å erklære ahma-diyaene som ikke-muslimer, og ved en grunnlovsendring i 1974 ble de formelt definert som "ikke-muslimer". Ved endringer i straffelovens § 298 i 1984 ble det bl.a. forbudt for ahmadiyaer å benytte islamsk terminologi, referere til seg selv som muslimer eller Hezrat Mirza Gulam Ahmad som profet, referere til forsamlingshuset som moské, bruke Koranen og dyrke muslimske tradisjoner og riter. Lovbestemmelsene har en strafferamme med kombinasjon av bøter og inntil tre års fengsel. Pakistans høyesterett fastslo i 1993 at disse lovbestemmelsene ikke var i strid med grunnlovens bestemmelser om religionsfrihet.

De fleste kristne er etterkommere av lavkaste hinduer som konverterte til kristendommen på begynnelsen av forrige århundre. Sosialt sett assosieres gjerne de kristne - i særlig grad protestantene - med vanskeligstilte lavstatusgrupper. Mange kristne er fremdeles sysselsatt i yrker tilsvarende deres lavkaste (hindu-)forfedre. Kristne er i større grad enn ahmadiyaene marginalisert, både sosialt og økonomisk. De er også langt dårligere organisert.

Bakgrunnen for prosessene mot representanter for religiøse minoriteter er ikke utelukkende relatert til religion. De kan ha utspring i konflikter på lokalt plan, ofte i tilknytning til eiendom og økonomiske forhold. Det er først og fremst bestemmelser i den pakistanske straffeloven knyttet til blasfemi og ahmadiyaenes religionsutøvelse som blir benyttet i disse sakene. Straffelovens § 295 ble skjerpet i 1986 og bespottelsen av profeten Muhammed ble belagt med dødsstraff som eneste straffereaksjon. Strafferammen for å vanhellige religionen ble skjerpet fra 2 til 10 års fengsel. Ifølge ahmadiya-menigheten ble 229 ahmadiyaer siktet etter blasfemibestemmelsene i perioden 1984-2005.

Blasfemibestemmelsene blir også anvendt mot både sunni- og shia-muslimer. Det foreligger ingen informasjon om at dødsdommer etter lovbestemmelsene er fullbyrdet. Ca. 60 % av sakene reises mot muslimer. Ifølge National Commission for Justice and Peace ble det reist blasfemisaker mot 634 personer i perioden fra 1986 til 2004, dvs. gjennomsnittlig 35 personer årlig. Det foreligger ikke tall som indikerer at dette har endret seg vesentlig i årene etter 2004.

I de seneste år har kristne og ahmadiyaer i ulike deler av Pakistan blitt utsatt for grove voldsaksjoner og drap, antagelig utført eller initiert av ekstreme militante muslimske krefter. Det synes å herske bred enighet om at overgrep fra ekstremt muslimsk hold pr. i dag utgjør den mest alvorlige trusselen mot de to menighetenes rett til fri religionsutøvelse.

De to gruppene utsettes også for ulike former for diskriminering innenfor utdanning og arbeidsliv og har antagelig begrensede muligheter for karriere i det offentlige. Mange ahmadiyaer går på private skoler og er gjennomgående bedre utdannet enn den øvrige befolkningen.

Mye taler for at konflikter knyttet til fattigdom og ujevn fordeling, lavt utdanningsnivå og føydale strukturer bidrar til vedlikehold av sekterisme og religiøs vold i det pakistanske samfunnet. Alle religiøse grupperinger rammes, men ahmadiyaene er den religiøse grupperingen som rammes hardest.

HRCP hevder å kunne registrere en generell økende religiøs intoleranse i samfunnet som i tillegg til å ramme minoritetene, også rammer liberale muslimer og sekulære miljøer.

Kvinner

Den pakistanske grunnloven slår fast at diskriminering på grunnlag av kjønn ikke skal forekomme. Like fullt er det en kjensgjerning at kvinner generelt har en svak stilling i Pakistan og skårer betydelig lavere enn menn på de fleste sosiale og økonomiske parametere. Det eksisterer det en rekke lovbestemmelser som forfordeler kvinner. På den annen side finnes lovverk som gir like rettigheter, men ikke implementeres i tråd med intensjonene. Det hersker bred enighet om at det verken føres en aktiv eller effektiv likestillingspolitikk fra myndighetenes side.

Fra tusenårsskiftet har det skjedd en positiv dreining mot et økt politisk fokus på kvinne-relaterte problemstillinger, og kvinners politiske representasjon har økt de seneste år. Det er bl.a. opprettet en nasjonal kvinnekommisjon, National Commission on the Status of Women. Ministry of Women Development har også presentert nasjonale planer for styrking av kvinners posisjon i samfunnet, National Policy for Development and Empowerment of Women.

I 2002 introduserte regjeringen Gender Reform Action Plan (GRAP), et program som primært er rettet mot økt kvinneinnflytelse og likhetsperspektiv i politikk og offentlig forvaltning. I de lokale styringsorganene er 1/3 av plassene reservert for kvinner. I enkelte distrikter har imidlertid kvinner blitt utsatt for trusler eller de har blitt nektet å stille til valg. Mange av kvinnene som er valgt, har liten eller ingen politisk erfaring og er også analfabeter. I 2007 ble en kvinnelig provinsminister i Punjab drept. Gjerningsmannen hevdet motivet var at hun ikke var muslimsk kledd.

Samtidig som mange faktorer med stor betydning for kvinners liv i Pakistan ikke har røtter i islam, eksempelvis medgift og æresdrap, er kvinners stilling innen familien og i samfunnet forøvrig regulert av islam. Kvinners situasjon varierer imidlertid betydelig i forhold til geografi og samfunnsklasse. Pakistanske kvinner har generelt lav yrkesdeltakelse og andelen kvinner som tar høyere utdanninger under 5 %. Grunnskole er obligatorisk i alle provinser, bortsett fra i Baluchistan. I enkelte områder av Baluchistan og North-West Frontier Province (NWFP) skal analfabetismen blant kvinner ligge nær 100 % og kvinner sees sjelden alene utendørs. I FATA kan under 3 % av kvinnene lese og skrive.

Ekteskapsalderen er 16 år for kvinner og 18 år for menn. Ved ekteskap blir kvinnens rettigheter og plikter knyttet til svigerfamilien. Barneekteskap er straffbart, men i tilfelle slike inngås anses de som gyldige og den mindreårige piken kan ikke forkaste gyldigheten om ekteskapet er fullbyrdet. Polygami er ikke forbudt.

Svært mange kvinner er offer for vold hvor overgriperen enten er ektefelle, øvrig nær familie eller en person i nærmiljøet.

Ifølge bl.a. Human Rights Watch (HRW), omfatter dette omkring 90 % av kvinnene i Pakistan. Flere kilder peker på at det generelt er liten vilje i det pakistanske rettsapparatet til å reagere i slike saker. Rettsapparatets restriktive tiltalepraksis, samt de tradisjonelle holdningene til slike overgrep, har medført at underrapporteringen er stor. En rekke kilder peker på at det ikke eksisterer et tilfredsstillende tilbud til kvinner som utsettes for overgrep innen familien.

Æresdrap har utspring i lokale tradisjoner og stammekulturer, hvor kvinner anses som menns/familiers eiendom og som symboler på maskulin ære og sosial status. Kvinners renhet og ærbarhet er uttrykk for menns/familiers ære og det er legitimt å styre kvinners handlinger, i ytterste konsekvens med vold. Æresdrap som både rammer kvinner og menn, er innenfor dette perspektivet en sanksjon/en handling for å gjenopprette ære i etterkant av handlinger som vurderes som kulturelt uakseptable. Æresdrap anses som et nødvendig tiltak for å gjenopprette den skam og tap av ære som ofrene har påført menn og sine familier.

Den pakistanske menneskerettighetskommisjonen HRCP har i de seneste år, hovedsakelig med utgangspunkt i studier av presseoppslag, dokumentert ca. 1000 æresdrap pr. år. Opplysninger fra pakistanske myndigheter indikerer at det i gjennomsnitt fant sted ca. 700 æresdrap årlig i perioden 2000-2004. Mørketallene antas imidlertid å være betydelige, og ifølge flere kilder er antallet æresdrap økende. Hjemmeulykker med døden til følge antas i mange tilfeller å være fordekte æresdrap.

Myndighetene satte i 1999 økt fokus på æresdrap og varslet at slike skulle behandles som forsettlig drap uten formildende omstendigheter. Straffelovgivningen knyttet til æres-kriminalitet, ble endret i 2005 da Criminal Law (Amendment) Act 2004 ble iverksatt. Endringen i straffelovgivningen omtales ofte som Honour Killing Bill. Loven fastslår straffbarhet for mord begått for å gjenopprette ære.

Fremdeles anses imidlertid æresdrap som legitimt i mange områder, og både politi og domstolsvesen er tilbakeholdne i forhold til implementering av loven. Ikke sjelden utsettes politi og dommere som arbeider med æresdrapssaker for alvorlig press. I tillegg kan gjerningsmannen tilgis og det er fremdeles anledning til å avtale kompensasjon ("diyat" (blodpenger)). Det medfører at mange overgripere ikke blir straffeforfulgt. Majoriteten av æresdrap blir begått av brødre, ektemenn, fedre eller andre i ofrenes nærmeste familie-krets. Enkelte år har frifinnelsesprosenten i æresdrapssaker ligget nær 90 % i enkelte provinser.

Ifølge en rekke kilder representerer voldtekt et særdeles alvorlig og stort problem for kvinner i hele Pakistan. Det finnes heller ikke representativ statistikk på dette området og det er flere grunner til å anta at mørketallene er store. Først og fremst fordi det kan innebære store sosiale omkostninger for en kvinne (en familie) å anmelde en voldtekt. Samtidig blir svært få overgripere dømt. Enkelte kilder antyder at kun 5 % av voldtektene som begås i Pakistan blir rapportert. HRCP registrerte i underkant av 900 voldtekter i 2006.

Konsekvensene en anmeldelse av voldtekt kan få for ofrene, har blitt mindre dramatiske etter innføringen av Protection of Women (Criminal Laws Amendment) Act, 2006. Loven blir omtalt som Women Protection Bill. Loven endrer bl.a. bestemmelsene knyttet til Zina (seksuelt samkvem utenfor ekteskap), slik at kvinner nå ikke automatisk blir siktet for utenomekteskapelig seksuelt samkvem etter en voldtekt om de ikke kan bevise manglende samtykke.

Det foreligger foreløpig ikke informasjon som kan si noe sikkert om de ovennevnte lov-endringer har hatt positiv effekt på omfanget av æresdrap og voldtekt i Pakistan.

Pakistan har ratifisert Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination (CEDAW) med forbehold.

Media

Den pakistanske grunnloven fastslår at enhver borger har ytringsfrihet og at landet skal ha pressefrihet. Samtidig kan ytrings- og pressefriheten begrenses av lover ment å verne om islam, nasjonens sikkerhet, integritet eller forsvar, vennlige relasjoner med andre stater, sømmelighet eller moral.

I perioden under Musharraf har flere forhold knyttet til medienes rammevilkår blitt liberalisert. Det statlige monopolet i eteren er oppløst og det er åpnet opp for private TV- og radiostasjoner. Dette har medført at det er etablert en rekke nye stasjoner. Pakistan har antagelig mellom 600-700 aviser, som relatert til folketallet, har et svært beskjedent totalopplag.

Pressefriheten er imidlertid innskrenket og situasjonen for media forverret seg i løpet av 2007. Det ble innført skjerpende bestemmelser som forbød media å publisere bilder fra selvmords-angrep og å komme med bemerkninger som enten kan være til skade for Pakistans ideologi, suverenitet, integritet og sikkerhet eller som gjør narr av statsoverhodet, hæren eller offentlige institusjoner.

Flere tiltak ble iverksatt for å begrense medias dekning av politiske begivenheter, spesielt knyttet til advokatopprøret og unntakstilstanden. De største nasjonale og internasjonale nyhetsformidlerne ble tatt av luften, og da kanalene fikk starte sendingene ble flere tvunget til å droppe programmer eller ikke slippe til enkelte journalister. Det ble introdusert bestemmelser som innskrenket medias muligheter til å rapportere kritisk og mange redaksjoner utøver utstrakt selvensur. Myndighetenes restriksjoner mot media medførte omfattende protester som ved flere anledninger førte til voldelige sammenstøt.

Journalister blir jevnlig utsatt for overgrep etter å ha skrevet om korrupsjon og maktmisbruk. Nyhetsmedarbeidere har også blitt siktet i medhold av de ovenfor nevnte blasfemibestemmelsene etter å ha tatt opp problematikk knyttet til ortodokse religiøse miljøers innflytelse. Samtidig er Pakistan fortsatt et ganske åpent samfunn hvor overgrep blir rapportert i media og menneskerettighetsspørsmål debatteres relativt åpent. Dette gjelder særlig den trykte

engelskspråklige pressen. Minst 200 journalister ble arrestert og over 100 tilfeller av trusler og fysiske angrep på journalister ble rapportert i løpet av 2007. Overgrep og press mot journalister øves imidlertid ikke bare av sentrale myndigheter. Mye taler for at både militante grupper, stammeledere, religiøse ledere og kriminelle grupper, i tillegg til å hindre journalister i deres arbeid, også er ansvarlig for represalier. Journalister nektes adgang til de mest urolige områdene, for eksempel i Baluchistan.

Ifølge Committee to Protect Journalists (CPJ) er 7 journalister drept i Pakistan siden 1.januar 2007.

Sosio-økonomiske forhold

Det er meget store sosiale forskjeller i Pakistan. Landet har en ung befolkning som øker raskt. To tredjedeler av befolkningen bor på landsbygda, men forflytningen inn mot de større byene er betydelig. Landet skårer generelt meget lavt på alle de viktigste parametrene for befolkningens sosiale og økonomiske status. Eksempelvis lever 30 % av befolkningen under fattigdomsgrensen, det eksisterer omfattende underernæring, høy barnedødelighet (høyere dødelighet blant jentebarn har medført en unormal overvekt av menn i befolkningen) og analfabetisme. Store grupper er uten tilgang til rent vann og helsetilbud, etc..

Korrupsjon, bestikkelse og maktmisbruk er omfattende og preger i stor grad samfunnet på alle nivåer. Situasjonen for kvinner er systematisk dårligere enn menn, i sær mht. tilgang til helse og utdanning.

Pakistan er rangert som nummer 136 av 177 land på UNDP - Human Development Index for 2007-08.

Hvem søker asyl og hvorfor?

Antallet pakistanske asylsøkere har variert i løpet av de senere år. Rundt årtusenskiftet lå antallet i overkant av 200 enkelte år. Siden 2003 har det vært registrert en markant nedgang og i 2007 søkte 43 pakistanske borgere om asyl i Norge.

Pakistanske asylsøkere påberoper seg behov for beskyttelse ut ifra en rekke ulike forhold. Det anføres bl.a. frykt for muslimske fundamentalister på grunn av tilhørighet til religiøse minoriteter eller frykt for represalier fra politiske motstandere. Anførsler om problemer med politiet på bakgrunn av falske anklager om kriminelle forhold og frykt for tvangsrekruttering til ulike organisasjoner i Kashmir, forekommer også.

I tillegg anfører enkelte frykt for æresdrap fra familien og frykt for hevnaksjoner på bakgrunn av tvister om eiendom eller forretningsdrift.

Kilder

Tilgangen på informasjon om menneskerettighetssituasjonen i Pakistan er og har vært relativt god. Samtidige er det åpenbart at informasjonstilgangen varierer i forhold til geografiske områder. Eksempelvis er det i dag vanskelig å oppnå valid informasjon om hva som skjer i områder i Baluchistan som er preget av militær konflikt mellom sentralmyndighetene og lokale grupperinger som kjemper for økt selvstyre. Iht. enkelte kilder forhindrer myndighetene aktivt tilgang til områdene for lokale og internasjonale organisasjoner. LANDINFO foretar jevnlig fact-finding reiser til Pakistan og en delegasjon fra Utlendingsnemnda (UNE), Utlendingsdirektoratet (UDI) og LANDINFO besøkte Pakistan i november 2007.

Dette notatet baserer seg på åpne kilder, eksempelvis BBC News, Internasjonal Crisis Group, US Department of State, Human Rights Watch, Landguiden (betalingstjeneste) og Amnesty International.

Vårt utgangspunkt er at mest mulig av vårt arbeid skal offentliggjøres. Imidlertid ønsker mange av våre kilder at det de sier, ikke skal offentliggjøres, blant annet grunnet frykt for egen sikkerhet. Andre vil enten ikke snakke med oss eller meddeler oss andre ting enn de ellers ville ha gjort dersom de vet at uttalelsene vil bli offentliggjort. Dette betyr at en god del av våre rapporter ikke kan offentliggjøres, men vi vil redegjøre for de fact-finding reiser som gjennomføres og hvilke problemstillinger som ble belyst.